

**WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM DORADZTWA ZAWODOWEGO
W V LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCYM
IM. KANCLERZA JANA ZAMOYSKIEGO
W DĄBROWIE GÓRNICZEJ**

I. Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (tekst jednolity Dz.U. z 2004r. Nr 256 poz. 2572 ze zm.) - system oświaty i wychowania zapewnia w szczególności: przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia.

II. Wstęp i podstawowe pojęcia z zakresu orientacji i poradnictwa zawodowego:

Światowe standardy gwarantują uczniom dostępność i powszechność usług doradczych na terenie szkoły. Memorandum dotyczące kształcenia ustawicznego opracowane przez Komisję Europejską w roku 2000, jako jedno z 6 głównych założeń wymienia zalecenie dotyczące profesjonalnej pomocy doradczej dla uczniów.

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty zobowiązuje placówki oświatowe do „przygotowania uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia”. Również ramowe statuty szkół ponadpodstawowych nakładają na dyrektorów i rady pedagogiczne „obowiązek organizacji wewnątrzszkolnego systemu poradnictwa zawodowego oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu”.

Właśnie wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego stwarza uczniowi realną możliwość zdobycia wiedzy i umiejętności niezbędnych do odnalezienia swojego miejsca na drodze kariery zawodowej - poznania siebie i własnych predyspozycji zawodowych, zasad rządzących rynkiem pracy, uzyskania informacji o lokalnym rynku pracy, zaplanowania własnej kariery zawodowej. Służy rozwijaniu umiejętności niezbędnych do rozpoznania własnego potencjału zawodowego oraz aktywnego poruszania się po rynku pracy.

ORIENTACJA ZAWODOWA - obejmuje wszystkie działania wychowawcze szkoły, rodziców i innych osób, grup i instytucji mające na celu przygotowanie młodzieży do planowania kariery zawodowej, której ważnym elementem jest podejmowanie kolejnych decyzji wyboru szkoły i zawodu (Lelińska 1999).

DORADZTWO ZAWODOWE - obejmuje świadczenie pomocy w dokonywaniu kolejnych decyzji wyboru szkoły, zawodu lub pracy w formie indywidualnej porady zawodowej, poprzez analizę pola problemowego jednostki i udzielanie jej informacji zawodowych, podawanie wskazówek, sugestii oraz instrukcji (Lelińska 1999).

INFORMACJA ZAWODOWA - obejmuje zbiory danych potrzebnych jednostce do podejmowania kolejnych decyzji zawodowych oraz związanych z zatrudnieniem. Zakres

treści, metod i kanałów przekazywanych informacji są dostosowane do etapu rozwoju zawodowego jednostki oraz rodzajów podejmowanych decyzji.

PORADNICTWO ZAWODOWE - obejmuje system długofalowych i wieloetapowych działań wychowawczych towarzyszących jednostce w trakcie rozwoju zawodowego. Obejmuje ono całokształt zadań związanych z udzielaniem uczniom i dorosłym pomocy w planowaniu, tworzeniu i rozwoju kariery zawodowej, przynoszącej jednostce satysfakcję i zawodowy sukces (Lelińska 1999).

WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM DORADZTWA - obejmuje ogół działań podejmowanych przez szkołę w celu przygotowania uczniów do wyboru zawodu, poziomu i kierunku kształcenia. System określa rolę i zadania nauczycieli w ramach rocznego planu działania, oraz oczekiwane efekty, metody pracy.

III. Potrzeba wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego i jego założenia:

Stworzenie Wewnątrzszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego pomaga uczniom w samopoznaniu własnych predyspozycji zawodowych (osobowości, potrzeb, uzdolnień, zainteresowań, możliwości), w przygotowaniu do wejścia na rynek pracy i w złagodzeniu startu zawodowego, to cel którego realizacja niesie wiele korzyści.

U podstaw wprowadzenia WSDZ w szkole leży przekonanie, że środowisko szkolne odgrywa szczególną rolę w kształtowaniu decyzji zawodowej uczniów.

Wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego zakłada, że:

1. wybór zawodu nie jest pojedynczym, świadomym aktem decyzyjnym ale procesem rozwojowym i stanowi sekwencję decyzji podejmowanych na przestrzeni wielu lat życia,
2. na wybór zawodu wpływają głównie wartości, czynniki emocjonalne, rodzaj i poziom wykształcenia oraz wpływ środowiska,
3. preferencje zawodowe wywodzą się z doświadczeń dzieciństwa i rozwijają się wraz z upływem czasu.

Obejmuje indywidualną i grupową pracę z uczniami. Ma charakter planowych i celowych działań.

IV. Cele, zadania, formy i treści wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego:

Szeroko rozumiane cele działań i zadania realizowane przez szkolnego doradcę zawodowego, wszystkich nauczycieli, pedagoga i psychologa szkolnego obejmują:

1. pomaganie uczniom w określeniu ich zainteresowań, uzdolnień i innych cech istotnych przy podejmowaniu decyzji zawodowych i planowaniu kariery zawodowej;

2. udzielanie uczniom indywidualnych porad zawodowych na podstawie informacji zebranych z wykorzystaniem takich metod jak rozmowa doradcza, wywiad, analiza dokumentów, wyniki badań testami psychologicznymi i pedagogicznymi oraz badań lekarskich, wyniki obserwacji w trakcie zajęć warsztatowych itp.;
3. pomaganie w określaniu możliwości zawodowych uczniów mających określone ograniczenia psychofizyczne i wskazanie odpowiedniego dla nich rodzaju zatrudnienia, udzielanie im informacji o przeciwwskazaniach zdrowotnych do wykonywania zawodu,
4. wykonywanie, wg posiadanych uprawnień, badań testowych przydatnych w procesie wyboru zawodu,
5. udzielanie uczniom informacji o zawodach, instytucjach kształcących i szkolących oraz o aktualnej sytuacji na rynku pracy;
6. opracowywanie i aktualizowanie informacji o zawodach, drogach uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz potrzebach rynku pracy udostępnianych na nośnikach papierowych i elektronicznych przez szkolną bibliotekę;
7. prowadzenie z uczniami zajęć grupowych mających na celu lepsze samopoznanie, kształtowanie aktywnych postaw oraz umiejętności planowania własnych karier zawodowych;
8. prowadzenie zajęć grupowych umożliwiających nabycie przez uczniów umiejętności poszukiwania i uzyskiwania pracy;
9. upowszechnianie wiedzy na temat planowania kariery zawodowej, możliwości pozyskiwania informacji o zawodach, drogach uzyskiwania kwalifikacji zawodowych, sytuacji na rynku pracy z wykorzystaniem różnych form takich jak prelekcje, szkolenia, konsultacje, kontakty z mediami;
10. utrzymywanie bieżących kontaktów z pracownikami własnej instytucji oraz instytucji zewnętrznych w celu zapewnienia optymalnej pomocy w rozwiązywaniu problemów zawodowych osób korzystających z usług doradcy zawodowego /uczniów i nauczycieli/ - współpraca z poradnią;
11. prowadzenie odpowiedniej dokumentacji udzielanych porad i osób korzystających z usług doradcy zawodowego (osobny dziennik);
12. stała współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną - kierowanie, w sprawach trudnych, do specjalistów: doradców zawodowych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych (kotwica kariery),
13. koordynowanie działalności informacyjno-doradczej szkoły,

Współpraca z Rady Pedagogicznej w zakresie wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego dotyczy:

1. tworzenia i zapewnienia ciągłości działań wewnątrzszkolnego systemu doradztwa, zgodnie ze statutem szkoły,
2. określenie priorytetów dotyczących orientacji i informacji zawodowej w ramach programu wychowawczego szkoły na każdy rok nauki
3. realizacji zadań z zakresu przygotowania uczniów do wyboru drogi zawodowej, zawartych w programie wychowawczym szkoły
4. systematyczne podnoszenie własnych kwalifikacji,
5. wzbogacanie własnego warsztatu pracy o nowoczesne środki przekazu informacji /internet/ oraz udostępnianie ich osobom zainteresowanym,
6. współpraca z instytucjami wspierającymi wewnątrzszkolny system doradztwa: Kuratoria Oświaty, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, Mobilne Centra Informacji Zawodowej OHP, urzędy pracy, akademickie biura karier, przedstawiciele organizacji zrzeszających pracodawców, organizacja dni otwartych, giełda szkół, współpraca z uczelniami, SZOK itp.
7. identyfikację potrzeb i dostosowanie oferty edukacyjnej placówki do zmian na rynku pracy

Formy adresowane do uczniów:

1. badania /diagnoza/ zapotrzebowania na działania doradcze prowadzone w szkole,
2. zajęcia warsztatowe służące rozbudzeniu świadomości konieczności planowania rozwoju i kariery zawodowej,
3. zajęcia warsztatowe służące samopoznaniu i określeniu predyspozycji wyznaczających rozwój zawodowy i karierę zawodową, autodiagnozę preferencji i zainteresowań zawodowych w odniesieniu do specyfiki realizowanego rozszerzenia,
4. konfrontowanie samooceny uczniów z wymaganiami szkół wyższych i rynku pracy
5. zajęcia warsztatowe doskonalące umiejętności w zakresie komunikacji interpersonalnej i współdziałania,
6. zajęcia warsztatowe uczące umiejętności redagowania dokumentów aplikacyjnych /CV, list motywacyjny/,
7. zajęcia warsztatowe służące rozwijaniu i doskonaleniu umiejętności autoprezentacji i rozmowy wstępnej /kwalifikacyjnej/ z pracodawcami,
8. zajęcia warsztatowe służące promowaniu samozatrudnienia,
9. zajęcia warsztatowe służące zapoznaniu z obowiązującym prawem pracy i prawem administracyjno-gospodarczym,

- 10.indywidualną pracę z uczniami, którzy mogą mieć problemy z wyborem dalszej drogi kształcenia (autotesty, wywiady, rozmowy, pogadanki itp.)
- 11.pomoc w planowaniu rozwoju zawodowego
- 12.przygotowanie do samodzielności w trudnych sytuacjach życiowych: egzamin, poszukiwanie pracy, podjęcie roli pracownika, zmiana zawodu, adaptacja do nowych warunków, bezrobocie
- 13.analizę potrzeb rynku pracy i możliwości zatrudnienia na lokalnym i krajowym rynku pracy oraz poznawanie zawodów i ich specyfiki
14. udzielanie informacji edukacyjnej i zawodowej
15. pomoc w poszerzaniu wiedzy ogólnej i budowaniu kolejnych etapów rozwoju edukacyjno -zawodowego
16. wskazywanie możliwości uzyskania kwalifikacji zawodowych w systemie poza oświatowym
17. poruszanie się na rynku pracy /poszukiwanie i utrzymywanie pracy oraz radzenie sobie w sytuacjach trudnych: poszukiwanie pierwszej pracy, bezrobocie, mobilność zawodowa, ograniczenia zdrowotne
18. udzielanie informacji dotyczącej wpływu rynku pracy na planowanie kariery, obejmujące: zapotrzebowanie na pracowników w różnych branżach w ostatnich latach, cechy dobrego pracownika oczekiwane przez pracodawców
19. kształtowanie umiejętności świadomego wyboru i poszukiwania pracy
20. kształtowanie umiejętności planowania dalszego rozwoju edukacyjno-zawodowego i kontynuacji nauki w szkołach wyższych, szkołach policealnych lub w systemie kształcenia ustawicznego.
21. gromadzenie i udostępnianie informacji edukacyjno-zawodowej /o zawodach, o rynku pracy, o możliwościach kształcenia i zatrudnienia, o planach rekrutacyjnych lokalnych uczelni/ w postaci prasy, informatorów, programów multimedialnych,
22. tworzenie multimedialnych centrów informacji z dostępem do Internetu – biblioteka szkolna,
23. tworzenie bazy danych o absolwentach szkoły – losy absolwentów;
24. organizowanie dni otwartych szkoły /oferta edukacyjna placówki, jej promocja/,
25. organizowanie wspólnie z innymi placówkami targów edukacyjnych,
26. organizowanie uczniowskiego wolontariatu,
27. przygotowanie wspólnie z nauczycielami informatora (ulotki promocyjnej) o ofercie edukacyjnej placówki;
28. tworzenie możliwości indywidualnej rozmowy z doradcą zawodowym na terenie szkoły;

Realizacja treści doradczych na zajęciach dydaktycznych:

1. godzina wychowawcza – zgodnie z programem;
2. podstawy przedsiębiorczości – komunikacja interpersonalna, autoprezentacja, przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej i jej przebieg, tworzenie własnego CV, negocjacje, bezrobocie, rynek pracy, etapy zakładania własnej działalności gospodarczej, pomysł na własną działalność gospodarczą, biznesplan, słabe i mocne strony swojej osoby, aktywne poszukiwanie pracy, praca samodzielna a praca w zespole;
3. biologia – choroby zawodowe;
4. geografia – struktura zatrudnienia, bezrobocie;
5. języki obce – słownictwo dotyczące zawodów, warunki pracy, rozmowa o pracę, jak napisać CV, list motywacyjny;
6. WOS – problemy polskiego społeczeństwa, problem bezrobocia i odrzucenia społecznego oraz metody walki z nimi, struktura zawodowa społeczeństwa polskiego, podział społeczeństwa ze względu na wykształcenie, etyka życia społecznego, postawy obywatelskie, cnoty obywatelskie, udział człowieka w życiu społecznym;
7. historia – historyczny rozwój polskiego społeczeństwa;
8. religia – współczesne obszary ludzkiej biedy, etyka gospodarcza i zawodowa, karta praw człowieka, istota ludzkiej pracy i jej sens, rozwój techniki – szanse i zagrożenia dla człowieka, zasady życia społecznego, władza i jej społeczno-obywatelski obowiązek,
9. etyka - etyka zawodowa, rola wartości w moralnym postępowaniu człowieka, komunikacja interpersonalna – mowa werbalna i niewerbalna, manipulacja, etyka a ekonomia, władza i jej moralne konsekwencje;
10. PO - zasadnicza służba wojskowa, ratownictwo medyczne – kryteria, alternatywy pracy;
11. język polski – rola pracy w życiu człowieka – praca organiczna, praca u podstaw, trudna praca ludzi wsi, kultura słowa;
12. informatyka – wysyłanie korespondencji mailowo, tworzenie dokumentów wielostronicowych, umiejętne redagowanie tekstu, sposoby pracy z Internetem – wyszukiwanie wiadomości, logowanie się do portali oferujących pracę, podstawy tworzenia własnych stron internetowych.

V. Korzyści płynące z działalności wewnątrzszkolny system doradztwa, to m.in.:

Realnie i efektywnie działający wewnątrzszkolny system doradztwa pozwala realizować następujące cele:

1. dużo lepsze przygotowanie młodzieży do wejścia na rynek pracy

2. lepsze dynamiczne i elastyczne dopasowanie ludzi do zawodów - co zapewni niższe koszty społeczne dzięki: zmniejszonej konieczności przekwalifikowań, mniejszej liczby bankructw (właściwy dobór do samozatrudnienia!), większej liczbie sukcesów w zawodzie, większej efektywności w pracy,
3. lepsza profilaktyka - uniknięcie części chorób zawodowych,
4. mniejszej ilości bezrobotnych "z wyboru",
5. lepsze dopasowanie kompetencji zasobów ludzkich do potrzeb rynku pracy,
6. wzrost mobilności zawodowej absolwentów,
7. wyrównywanie szans na rynku pracy,
8. właściwe ukierunkowanie i wsparcie samozatrudnienia /rozwijanie kompetencji do osiągnięcia w nim sukcesu/,

Korzyści płynące z działalności wewnątrzszkolnego systemu doradztwa związane z kształtowaniem postaw i zachowań uczniów:

1. przygotowanie do samodzielnego i aktywnego kształtowania swojej drogi zawodowej,
2. rozwój umiejętności rozpoznawania własnych zasobów osobistych i ich wykorzystywania w kształtowaniu swojej drogi zawodowej,
3. kształcenie nawyków nieustannego planowania przyszłości i konsekwentnego dążenia do realizacji celu,
4. kształtowanie postawy otwartości na wiedzę i prezentowania swojej osobowości,
5. kreowanie postaw aktywnych, przezwyciężania bierności, radzenia sobie w sytuacjach trudnych i stresowych,

Korzyści płynące z działalności wewnątrzszkolnego systemu doradztwa związane z kształceniem umiejętności uczniów:

1. planowania przyszłości zawodowej,
2. organizowania działań swoich i zespołu (praca w grupie),
3. przygotowania dokumentów związanych z pracą zawodową,
4. poszukiwania pracy,
5. prezentowania się na rynku pracy,
6. nawiązywania kontaktów z pracodawcą (osobistych, telefonicznych, listy, kontakty przez internet itp.),
7. przeprowadzania negocjacji.

Korzyści płynące z działalności wewnątrzszkolnego systemu doradztwa związane z wiedzą uczniów:

- 1.poznanie "świata zawodów" (m.in. zadań i czynności, środowiska pracy, przeciwwskazań i wymagań zawodów),
- 2.poznanie potencjalnych ścieżek edukacyjnych w wybranych zawodach,
- 3.poznanie zasad obowiązujących w kompletowaniu dokumentacji związanej z pracą,
- 4.poznanie podstaw prawa pracy,
- 5.poznanie zasad prowadzenia korespondencji związanej z zatrudnieniem.

VI. Ewaluacja wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego:

Ewaluacja służy ocenie skuteczności funkcjonowania wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego, odnosi się do wszystkich działań, skierowanych do młodzieży: udzielanej informacji, rozmów indywidualnych, pracy grupowej. Zespół wychowawczy po przepracowanym roku przeprowadzi ankietę ewaluacyjną, której celem będzie pozyskanie informacji zwrotnej na temat jakości oferowanej pomocy doradczej w szkole. Systematyczna ocena efektów pracy, analiza ilościowa i jakościowa ankiet i opracowanie wyników, spowodują, że uzyskane informacje zwrotne uwypuklą słabe i mocne punkty oferowanych usług doradczych i będą cenną wskazówką w procesie ich ulepszania.